

ARVERET

2. udgave 1. oplag

© 1991 Jurist- og Økonomforbundets Forlag

Alle rettigheder forbeholdes.

Mekanisk, fotografisk eller anden gengivelse eller mangfoldiggørelse af denne bog eller dele heraf er uden forlagets skriftlige samtykke ikke tilladt ifølge gældende dansk lov om ophavsret.

Tryk: Narayana Press, Gylling

Indbinding: Damm's Bogbinderi, Randers

Printed in Denmark

ISBN 87-574-4372-6

Forord

Nærværende 2. udgave af Arveret er systematisk og indholdsmæssigt en videreførelse og ajourføring af den foregående udgave, idet der er taget hensyn til ny lovgivning (f.eks. særejereformen fra 1990 og loven om registreret partnerskab) ny retspraksis og ny litteratur. Det er fundet rigtigst at udelade kapitlet om stiftelser og fonde (1. udgavens kap. 20), idet der dog i kap. 11 er optaget bemærkninger om de arveretligt set vigtigste aspekter af fondslovgivningen. Endvidere er 1. udgavens 4. del om internationale dødsboer ikke medtaget, da dette stof nu er dækket af Torben Svénné Schmidts bog *International person-, familie- og arveret* fra 1990.

I 1. udgaven havde Jørgen Graversen fremstillet reglerne om den legale arveret og om uskiftet bo m.v. Efter hans alt for tidlige død i april 1990 har Margit Graversen velvilligt og uden restriktioner tilladt os ved ajourføringen af de pågældende kapitler at anvende sin mands tekst, hvilket vi bringer hende vor bedste tak for.

Vi retter også en tak til direktør C. C. Munksgaard Nielsen for ydet bistand.

Manuskriptet er afsluttet i begyndelsen af februar 1991, og det har kun i begrænset omfang været muligt at tage hensyn til senere fremkommet materiale.

Århus i marts 1991

Forfatterne

Indholdsoversigt

Indledning af *Torben Svénné Schmidt*

- Kap. 1 Slægtens arveret af *Torben Svénné Schmidt*
- Kap. 2 Ægtefællens arveret og skiftefordele af *Peter Vesterdorf*
- Kap. 3 Uskiftet bo af *Peter Vesterdorf*
- Kap. 4 Afkald på arv af *Torben Svénné Schmidt*
- Kap. 5 Arveforskud af *Torben Svénné Schmidt*
- Kap. 6 Arveretsforbrydelse af *Torben Svénné Schmidt*
- Kap. 7 Testamenter, Indledning af *Peter Vesterdorf*
- Kap. 8 Testamentshabilitet af *Peter Vesterdorf*
- Kap. 9 Testamentsformerne af *Peter Vesterdorf*
- Kap. 10 Mangler ved viljeserklæringen og bristende forudsætninger af *Torben Svénné Schmidt*
- Kap. 11 Indholdsmangler – Betingelser og pålæg af *Torben Svénné Schmidt*
- Kap. 12 Testamenters fortolkning af *Torben Svénné Schmidt*
- Kap. 13 Testationskompetencen af *Peter Vesterdorf*
- Kap. 14 Udvidelse af testationskompetencen af *Peter Vesterdorf*
- Kap. 15 Båndlæggelse og rentenydelsesret af *Peter Vesterdorf*
- Kap. 16 Legatarer af *Peter Vesterdorf*
- Kap. 17 Testamenters tilbagekaldelse af *Torben Svénné Schmidt*
- Kap. 18 Gensidige testamenter af *Torben Svénné Schmidt*
- Kap. 19 Livsforsikring og pensionsopsparing af *Jørgen Nørgaard*
- Kap. 20 Dødsgaver af *Peter Vesterdorf*
- Kap. 21 Dødsformodningsdom. Arvs afsætning. Forbigåede arvinger af *Peter Vesterdorf*
- Kap. 22 Arvefaldet. Summarisk bobehandling af *Jørgen Nørgaard*
- Kap. 23 Offentligt skifte af *Jørgen Nørgaard*
- Kap. 24 Privat skifte af *Jørgen Nørgaard*
- Kap. 25 Retsstillingen for afdødes ægtefælle under skiftet af *Jørgen Nørgaard*
- Kap. 26 Beskatning ved dødsfald af *Torben Svénné Schmidt*
- Kap. 27 Arveafgift og skifteafgift af *Jørgen Nørgaard*

Indholdsfortegnelse

Indledning

1.	<i>Lidt terminologi</i>	1
2.	<i>Kort oversigt over arverettens historie</i>	3
3.	<i>Den arveretlige litteratur</i>	5

I. DEL Den legale arveret

Kap. 1	Slægtens arveret	9
1.	<i>Arvefølge og arvedeling</i>	9
2.	<i>Slægtens arveret efter arvelovens §§ 1-3</i>	12
2.1.	Første arveklasse, livsarvingerne	12
2.2.	Anden arveklasse, forældrelinien	13
2.3.	Tredje arveklasse, bedsteforældrelinien	14
3.	<i>Særligt om børn uden for ægteskab</i>	15
4.	<i>Adoptions arveretlige virkninger</i>	17
4.1.	Adoption efter ADL 1956 og ADL 1972	18
4.2.	Adoption efter ADL 1923	20
4.3.	Adoption før ADL 1923	21
5.	<i>Børns forlodsret</i>	22
6.	<i>Forladt arv</i>	25
Kap. 2	Ægtefællens arveret og skiftefordele	27
1.	<i>Indledning</i>	27
2.	<i>Ægtefællens legale arveret</i>	29
3.	<i>Delingsreglen i arvelovens § 7, stk. 2</i>	30
4.	<i>Ægtefællens skiftefordele</i>	36
4.1.	Forlods udtagelse af genstande, som udelukkende tjener til personlig brug – SKL § 62 a	37

Indholdsfortegnelse

4.2.	Udtagelse af bohave og arbejdsredskaber m.v. - SKL § 62 b, stk. 1	38
4.3.	Krav efter SKL § 62 b, stk. 2	39
4.4.	Udlægs- og udløsningsret vedrørende fællesejemidler - SKL § 62 c, jfr. § 62 e	42
4.5.	Udlægsret for så vidt angår arv af særeje - SKL § 62 d, jfr. § 62 e	43
4.6.	Henstand med udbetaling af arven til umyndige livsarvinger - SKL § 63	44
5.	Registreret partnerskab	46
Kap. 3	Uskiftet bo	47
1.	Indledning	47
2.	Uskiftet bo - en videreførelse af formuefællesskabet ...	50
3.	Betingelserne for uskiftet bo	55
3.1.	Ret til uskiftet bo	55
3.2.	Samtykkeregler	56
3.3.	Økonomiske betingelser	57
3.4.	Den efterlevende ægtefælle umyndig	58
3.5.	Fremgangsmåden	58
4.	Virkningerne af uskiftet bo, rådighed og gældsansvar ..	59
4.1.	Rådigheden i levende live	60
4.2.	Rådigheden mortis causa	60
5.	Det uskiftede bos ophør	63
5.1.	Ægtefællen vælger at skifte	64
5.2.	Pligt til at skifte	65
5.2.1.	Indgåelse af nyt ægteskab	65
5.2.2.	Førstafdødes umyndige særlige livsarvinger bliver myndige	67
5.2.3.	Misbrug m.v.	67
6.	Vederlagskrav og gaveomstødelse	70
7.	Deling af det uskiftede bo	74
7.1.	Udskudt arvefald	74
7.2.	De konkrete delingsforhold	76
	1 ^o . Når førstafdøde er død efter 1. april 1964	76
	a. Ved skifte efter længstlevendes død	76
	b. Ved skifte i længstlevendes levende live	76
	c. Successivt skifte af uskiftet bo	77
	2 ^o . Skifte, når førstafdøde er død før 1. april 1964	78
8.	Uskiftet bo med forældrelinien	79

Indholdsfortegnelse

Kap. 4	Afkald på arv	80
1.	Aftaler om forventet arv, AL §§ 30-31	80
2.	Gyldighedsbetingelser for afkald på forventet arv	82
2.1.	Formkrav	82
2.2.	Afgivet over for arveladeren	82
2.3.	Habilitetskrav	83
2.4.	Afkaldsarvingens kompetence	84
2.5.	Mangler ved viljeserklæringen	85
3.	Virkningerne af arveafkald	87
4.	Afkald på falden arv	90
Kap. 5	Arveforskud	91
1.	Grundlaget for arveafkortning	91
2.	Nærmere om reglerne i AL §§ 32-35	93
2.1.	Arveforskud i almindelighed	94
2.2.	Særligt om arveforskud af fællesejemidler	96
Kap. 6	Arveretsforbrydelse	100

II. DEL Testamentsarv

Kap. 7	Testamenter, indledning	107
1.	Dispositioner, hvorved en person råder over sine efterladenskaber (mortis causa dispositioner)	107
2.	Særligt om testamenter	108
2.1.	Begrebsbestemmelse. Definitioner	108
2.2.	Uvirksomhed og ugyldighed. Nullitet og anfægtelighed	109
Kap. 8	Testamentshabilitet	111
1.	Indledning	111
2.	Aldersbetingelsen, AL § 39	112
3.	Evne til fornuftmæssig råden	112
Kap. 9	Testamentsformerne	116
1.	Indledning. Begrundelsen for formkrav	116
1.1.	Oversigt over testamentstyperne	117

1.2.	Hvilke dispositioner kræver iagttagelse af testamentsformerne?	117
2.	<i>De ordinære testamentsformer</i>	119
2.1.	Fællesregler for notar- og vidnetestamenter	119
2.2.	Specielt om notartestamenter	120
2.2.1.	Notarialattesten og dens virkning	120
2.2.2.	Arkivering og registrering af testamentariske dispositioner. Bortkomstklausuler	123
2.3.	Specielt om vidnetestamenter	124
2.3.1.	Fremgangsmåden ved oprettelse af vidnetestamenter	124
2.3.2.	Habilitetskrav til vidnerne	124
2.3.3.	Instruktoriske forskrifter	126
2.3.4.	Indsigelser vedrørende form og fremgangsmåde. Bevisbyrderegler. AL § 57. Bortkomne vidnetestamenter	126
3.	<i>Nødttestamenter. De ekstraordinære testamentsformer</i> ..	128
3.1.	Holografiske testamenter	128
3.2.	Mundtlige vidnetestamenter	130
3.2.1.	Specielle formkrav vedrørende mundtlige vidnetestamenter	130
3.2.2.	Fristreglen i AL § 44, stk. 3	131
4.	<i>Ikke-formgyldige testamenter</i>	131
4.1.	Kompetencen til at rejse indsigelse mod testamenteres gyldighed	131
4.2.	Virkningen af manglende iagttagelse af formkravene ..	133
4.3.	Ensomme dispositioner, "Indbofordelingslister"	134

Kap. 10 Mangler ved viljeserklæringen og bristende forudsætninger

1.	<i>Indledning</i>	136
2.	<i>Tvang</i>	137
3.	<i>Udnyttelse og utilbørlig påvirkning</i>	138
4.	<i>Vildfarelse og svig</i>	141
4.1.	Erklærings- og motivvildfarelse	141
4.2.	Korrigerende fortolkning	145
4.3.	Svig	149
5.	<i>Bristende forudsætninger</i>	149

Kap. 11	Indholdsmangler – betingelser og pålæg	155
1.	<i>Indholdsmangler</i>	155
1.1.	Fideikommisbestemmelser	155
1.2.	Bestemmelser i strid med lov og ærbarhed eller uden fornuftigt indhold	159
1.3.	Delegation af testationskompetencen	160
2.	<i>Betingelser og pålæg</i>	164
2.1.	Betingelser	164
2.2.	Pålæg. Permutation	168

Kap. 12	Testamenters fortolkning	172
1.	<i>Indledning</i>	172
2.	<i>Forklarende fortolkning</i>	173
3.	<i>Tilvækstret</i>	180
4.	<i>Udfyldningsregler</i>	182
5.	<i>Kodicillers forhold til testamentet</i>	185

Kap. 13	Testationskompetencen	187
1.	<i>Begrebsbestemmelse. Oversigt over fremstillingen</i>	187
2.	<i>Tvangsarveret. Kvantitativ testationskompetence</i>	188
2.1.	Tvangsarverettens historie	188
2.2.	Begrebsbestemmelse	189
2.3.	Den kvantitative testationskompetence	190
3.	<i>Kvalitativ testationskompetence</i>	190
3.1.	Specielt om kvalitativ testationskompetence, når arvelader efterlader en ægtefælle	191
3.2.	Råden i strid med den kvalitative testationskompetence	193
4.	<i>Aftaler om sikring af forventet arv</i>	197
4.1.	Indgåelse af aftaler om sikring af forventet arv	198
4.2.	Bortfald af aftaler om sikring af forventet arv	199

Kap. 14	Udvidelse af testationskompetencen	200
1.	<i>Oversigt over reglerne om udvidelse af testationskompetencen</i>	200
2.	<i>Fortrinsret for livsarvinger til at få arv udlagt i bestemte ejendele</i>	202
3.	<i>Testationsregler vedrørende landbrugsejendomme</i>	205
3.1.	Selvejerbønders testationsret	206
3.2.	Sædegårdsejeres testationsret	207

Kap. 15	Båndlæggelse og rentenydelsesret	208
1.	Indledning	208
1.1.	Definition	208
1.2.	Båndlæggelsesinstituttets historie og begrundelse	208
2.	Båndlæggelse af tvangsarv	209
2.1.	Kompetencen til at båndlægge	209
2.2.	Hvis tvangsarv kan båndlægges?	210
2.3.	Grundlaget for båndlæggelse	210
2.4.	Betingelser for båndlæggelse. Hvorledes kan båndlæggelse ske?	211
2.5.	Fritagelse for båndlæggelse af arv af ringe værdi	212
2.6.	Tilsidesættelse af båndlæggelsesbestemmelser efter AL § 59	213
2.7.	Retsvirkningerne af båndlæggelse	214
2.7.1.	Rådighedsberøvelse	214
2.7.2.	Rådighed mortis causa	215
2.7.3.	Kreditorbeskyttelse	215
2.7.4.	Båndlagt arv er særeje, medmindre andet er bestemt	216
2.8.	Ophør af båndlæggelsen	218
3.	Båndlæggelse af friarv	219
4.	Bandlagt gave	220
5.	Rentyndelseskapitaler	220
Kap. 16	Legatarer	224
1.	Sondringen arving/legatar	224
2.	Legatbestemmelser indhold	227
2.1.	Forskellige typer legatbestemmelser	227
2.2.	Legatarens krav på renter/udbytte af det legerede	227
2.2.1.	Sumlegater	227
2.2.2.	Andre legater	228
2.3.	Tilbehør til legatet. Pantehæftelser	229
3.	Legaters bortfald	229
4.	Reduktionsproblemer	231
Kap. 17	Testamenters tilbagekaldelse	232
1.	Indledning	232
2.	Form og fremgangsmåde	232
3.	Habilitet	237
4.	Mangler ved viljeserklæringen om tilbagekaldelse	238

5.	Nye dispositioner i forbindelse med tilbagekaldelse	239
6.	Genkaldelse af tilbagekaldelsen	241
Kap. 18	Gensidige testamenter	243
1.	Indledning	243
2.	Tilbagekaldelse af gensidige testamenter	245
3.	Længstlevendes dispositionsret inter vivos	247
4.	Længstlevendes testationsret	250
4.1.	Indledning	250
4.2.	Bestemmelsen i AL § 48, 2. pkt.	251
4.3.	Fortolkningen af AL § 48, 1. pkt.	252
5.	Typetilfælde af bristende forudsætninger	257
5.1.	Ægteskabets opløsning	257
5.2.	Ægtefællerne får barn eller adoptivbarn efter testamentets oprettelse	257
5.3.	Længstlevende indgår nyt ægteskab	259
5.4.	En af ægtefællerne havde ved testamentsoprettelsen uden den andens vidende et barn	260
5.4.1.	Førstafødte havde et barn	260
5.4.2.	Længstlevende havde et barn	261
6.	Udfyldningsregler vedrørende standardklausulen	262
Kap. 19	Livsforsikring og pensionsopsparing	264
1.	Indledning	264
2.	Indsættelse af en begunstiget	267
2.1.	Hvem kan indsætte en begunstiget?	267
2.2.	Hvorledes indsætter man en begunstiget?	271
2.2.1.	Formkrav	271
2.2.2.	Uigenkaldelig begunstigelse	277
2.3.	Hvem er begunstiget?	280
2.3.1.	Individuelle begunstigelser	280
2.3.2.	Standardklausuler om begunstigelse	282
2.3.2.1.	Forsikringstagerens ægtefælle indsat som begunstiget	284
2.3.2.2.	Forsikringstagerens børn indsat som begunstigede	288
2.3.2.3.	Forsikringstagerens arvinger indsat som begunstigede	289
2.3.2.4.	Forsikringstagerens nærmeste pårørende indsat som begunstigede	291
2.3.3.	Pensionsbeskatningslovens regler	294

2.3.3.1.	Skattebegunstigede forsikringsordninger omfattet af pensionsbeskatningsloven	295
2.3.3.2.	Opsparingsordninger omfattet af pensionsbeskatningsordningen	299
2.4.	Den begunstigedes retsstilling inden forsikringsbegivenhedens indtræden	302
2.4.1.	Tilbagekaldelse af en begunstigelsesindsættelse	302
2.4.2.	Den begunstigedes død	303
2.4.3.	Overdragelse af en livsforsikring	303
2.4.4.	Pantsætning af en livsforsikring	303
2.4.4.1.	Har den begunstigede et regreskrav ved pantsætning af livsforsikringer?	304
2.4.5.	Kreditorforfølgning mod en livsforsikring	306
2.4.6.	„Begunstigelsesrets-forbrydelse”	306
2.4.7.	Arveafkalds betydning for begunstigelsesindsættelse ..	307
2.5.	Den begunstigedes retsstilling, når forsikringsbegivenheden er indtrådt ved forsikringstagerens død ..	308
2.5.1.	Den begunstigedes stilling over for forsikringstagerens ægtefælle og (andre) arvinger	309
Kap. 20	Dødsgaver	314
1.	Dødsgavereglernes begrundelse. Definitioner	314
2.	Gavebegrebet	317
2.1.	Formløse dispositioner	317
2.2.	Ensidige, pligtmæssige ydelser m.v.	317
2.3.	Gensidigt bebyrdende retshandler eller gaver	318
2.3.1.	Aftaler i interessentskabs- og samejeforhold	318
2.3.2.	Gensidigt bebyrdende kontrakter med udskudt opfyldelse	319
2.3.3.	Gensidigt bebyrdende aftale og/eller gave?	320
2.3.3.1.	Arbejds- og plejekontrakter	320
2.3.4.	Indrømmelse af køberet	322
3.	Døds gave eller livsgave?	322
3.1.	Overdragelse af fast ejendom	323
3.2.	Overdragelse af løsøre	325
3.3.	Udstedelse af gældsbreve og pantebreve	326
3.4.	Overdragelse af bank- eller sparekassebøger. Indsættelse af beløb på bank- eller sparekassebog lydende på en andens navn	327
3.5.	Overdragelse af værdipapirer	329

3.6.	Eftergivelse af fordringer	329
4.	Dødslejegaver	330
5.	Dødsfaregaver	331
6.	Hvilke regler finder anvendelse på dispositioner omfattet af AL § 70	332

III. DEL ARVEFALDET

Kap. 21	Dødsformodningsdom. Arvs afsætning. Forbigåede arvinger	335
1.	Arveladers død	335
2.	Borteblevne	337
2.1.	Afsigelse af dødsformodningsdom	338
3.	Arvingen skal have overlevet arvelader	340
3.1.	Overlevelseskrevet. Det "ufødte" barns arveret. Samtidige dødsfald (commorienter)	340
3.2.	Afsætning af arv	341
4.	Dødsformodningsdomme på forkert grundlag. Forbigåede arvinger	342
Kap. 22	Arvefaldet – summarisk bobehandling	344
1.	Indledning om arvefaldet	344
2.	Hvad falder i arv?	345
3.	Anmeldelse af dødsfald	350
4.	Indkaldelse til skifteretten	350
5.	Summarisk bobehandling	352
5.1.	»Afdøde efterlader sig intet«	352
5.2.	Udlæg til dækning af begravelsesomkostningerne	352
5.3.	Udlæg i henhold til skiftelovens § 10, stk. 2	354
5.4.	Udlæg til en efterlevende ægtefælle i medfør af SKL § 57, stk. 1	355
Kap. 23	Offentligt skifte	357
1.	Indledning	357
2.	Påbegyndelse af offentligt skifte	358
3.	Gældsfragåelsesboer	363
3.1.	Gældsfragåelsesboet er solvent	367
3.2.	Gældsfragåelsesboet er insolvent	371

Indholdsfortegnelse

3.3.	Boregnskab og repartition	373
4.	Gældsvedgælsesboer	374
5.	Eksekutorboer	380
6.	Kreditorernes stilling	383
7.	Arvingernes og legatarernes stilling	384
Kap. 24	Privat skifte	386
1.	Indledning	386
2.	Betingelser for privat skifte	388
3.	Senere overgang til privat skifte	396
3.1.	Skiftelovens § 9	396
3.2.	Skiftelovens § 75	399
4.	Boets behandling	400
5.	Specielt om kreditorernes stilling	403
6.	Boets slutning	404
7.	Legatarernes retsstilling	404
Kap. 25	Retsstillingen for afdødes ægtefælle under skiftet	407
1.	Indledning	407
2.	Reglerne i skiftelovens kap. 5	409
2.1.	Skifte af den afdøde ægtefælles bodel og særeje	409
2.2.	Skifte af den efterlevende ægtefælles bodel	410
Kap. 26	Beskatning ved dødsfald	416
1.	Indledning	416
2.	Beskatningen af afdøde vedrørende indkomståret forud for det indkomstår, hvori dødsfaldet har fundet sted ...	417
3.	Beskatningen af afdøde i mellemperioden	418
4.	Beskatningen af afdødes efterladte ægtefælle i det indkomstår, hvori dødsfaldet har fundet sted	421
5.	Beskatningen af dødsboet	422
6.	Værdiansættelsen	428
Kap. 27	Arveafgift og skifteafgift	430
1.	Arveafgift	430
1.1.	Indledning	430
1.2.1.	Af hvilke ydelser skal der svares arveafgift?	431
1.2.	Særligt om forsikringer m.v.	432
1.3.	Arveafgiftsklasserne	434

Indholdsfortegnelse

1.4.	Beregning af arveafgift	441
1.5.	Særligt om afkald på falden arv	444
2.	<i>Skifteafgift</i>	447
Lovregister		451
Domsregister		459
Stikordsregister		469